

Визнання шлюбу неукладеним

Поняття «неукладений шлюб» не є тотожним поняттю «недійний шлюб». Неукладений шлюб не може бути визнаний недійним, так як неукладений шлюб не існує як юридичний факт. Відсутність нареченого або нареченої під час реєстрації шлюбу не є підставою для визнання шлюбу недійним на підставі ч. 1 ст. 40 Сімейного кодексу України (далі-СКУ) у зв'язку із відсутності вільної згоди жінки або чоловіка. Відсутність нареченого або нареченої, під час реєстрації шлюбу, унеможлиблює будь-яке вираження волі, зокрема і у вільний спосіб.

Відсутність нареченого або нареченої під час реєстрації шлюбу унеможлиблює застосування будь-якої підстави недійсності шлюбу, що передбачена у статтях 39 - 41 СКУ, у разі реєстрації такого шлюбу.

Шлюб, зареєстрований за відсутністю нареченого або нареченої під час реєстрації такого шлюбу, вважається неукладеним, що не вимагає визнання шлюбу неукладеним. Поняття «вважається неукладеним» є аналогічним поняттю «є неукладеним», а тому його не слід ототожнювати із поняттям «може бути визнаний неукладеним». При констатації шлюбу неукладеним не доказується незаконність дії особи (жінки та чоловіка) щодо укладення такого шлюбу, яка (який) була (був) присутня (ній) при реєстрації шлюбу, за відсутності іншого (нареченої або нареченого), так як її (його) дії є незаконними у силу відсутності нареченого (нареченої) під час реєстрації шлюбу. Виходячи із того, що за відсутності нареченої та нареченого шлюб не може бути укладений, відповідно до положень ст. 34 СКУ, зареєстрованим органами державної реєстрації актів цивільного стану.

Відповідно до п. 13 глави 2 розділу III Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні затверджених наказом Міністерства юстиції України 18.10.2000 № 52/5, державна реєстрація шлюбу проводиться у присутності нареченої та нареченого. Стан, коли особа є одруженою, є цивільним станом особи. Відсутність однієї із двох осіб, тобто нареченого або нареченої, у момент реєстрації шлюбу, є фактом, що унеможлиблює можливість набуття названого стану (стану коли особа є одруженою) як особою, що була відсутня у момент реєстрації шлюбу, так і особою, що була присутня у момент реєстрації шлюбу.

Коло заінтересованих осіб, які можуть звернутися до суду з метою констатації неукладеності шлюбу та анулювання запису про такий шлюб у державному органі реєстрації актів цивільного стану, невизначено у порівнянні із колом осіб, які мають право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу недійним (ст. 42 СК). Тому можна вважати, що назване коло не є визначеним і може бути дещо ширшим у порівнянні із колом осіб, які мають право на звернення до суду з вимогою про визнання шлюбу недійним.

До названого кола можуть бути включені також діти подружжя, родичі одного із подружжя.

Шлюб, неукладеність якого встановлена у рішенні суду, ніяких правових наслідків для осіб, які у «ньому перебували», не породжує, оскільки шлюб, який є неукладеним, вважається таким, що не існував як юридичний факт.

В.о.заступника
начальника Центрального відділу
державної реєстрації шлюбів
Головного територіального
управління юстиції у місті Києві
Іра Остафєєва